
Nataša Gliha Komac

Slovenski jezik s perspektive uporabnikov slovenskega jezika v Italiji

---

objavljeno v:

Jerca Vogel (ur.): *Slovenščina – diskurzi, zvrsti in jeziki med identiteto in funkcijo.*

Obdobja 39. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2020.

<https://centerslo.si/simpozij-obdobja/zborniki/obdobja-39/>

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2020.

SLOVENSKI JEZIK S PERSPEKTIVE UPORABNIKOV SLOVENSKEGA JEZIKA V ITALIJI

Nataša Gliha Komac

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU, Ljubljana
 natasa.gliha-komac@zrc-sazu.si

DOI:10.4312/Obdobja.39.319-330

Tako Slovenija kot Italija sta v skladu s svojo pravno ureditvijo in programskimi dokumenti zavezani k skrbi za uporabnike slovenskega jezika na Tržaškem, Goriškem in Videmskem. Prispevek poleg pregleda izbranih zakonskih in programskih dokumentov zgoščeno in gradivno dokumentirano prikazuje rabo, prakse in stališča uporabnikov slovenskega jezika v Italiji ter opozarja na nekatera aktualna vprašanja o javni rabi in prisotnosti slovenskega jezika po različnih področjih ter potrebe uporabnikov slovenskega jezika na tem območju. Podatki so poleg siceršnjih virov pridobljeni v okviru vseslovenske spletne ankete *Jeziki v Sloveniji in slovenščina zunaj nje* (2017).

sociolingvistika, jezikovna politika, slovenski jezik v Italiji, uporabniki slovenskega jezika v Italiji, priložnosti za rabo

In accordance with their respective legal regimes and programme documents, both Slovenia and Italy are also bound to provide for Slovene language users in the Trieste, Gorizia and Udine areas. In addition to reviewing selected legal and programme documents, the paper presents the actual use, practices and attitudes of Slovene language users in Italy in a compact manner and on the basis of documented material, and draws attention to some topical issues regarding the public use of language and the presence of the Slovene language in different areas and to the needs of Slovene language users in this territory. In addition to using other sources, the data was obtained within the framework of a pan-Slovene online survey *Languages in Slovenia and the Slovene Language Abroad* (2017).

sociolinguistics, language policy, Slovene language in Italy, Slovene language users in Italy, opportunities for use

1 Uvod

Naslovna tema letošnjega simpozija *Slovenščina – diskurzi, zvrsti in jeziki med identiteto in funkcijo vabi k razmisleku o eni osrednjih problematik, s katero se srečujejo pripadniki slovenske skupnosti v Italiji, tj. k vedno novim aspektom njim lastnega doživljanja vloge slovenskega jezika in njegove funkcije. Vprašanja prisotnosti in rabe slovenskega jezika v njihovem vsakdanjem življenju, razpeta med zakonsko in programsko opredeljenimi pravicami ter dejanskimi možnostmi in priložnostmi, so vedno podrejena jezikovni politiki.¹*

1 Vloga in položaj sleherne manjšinske skupnosti, tudi slovenske narodne skupnosti v Italiji, se nenehno spreminja in na novo vzpostavlja ter domišlja. Če pokomentiramo z Bufonom (2017: 17): »Tako kot

V prispevku predstavljamo oris zakonske ureditve ter s perspektive izbranih problematik skozi prakse, rabe in stališča, kot so jih izkazali anketiranci vseslovenske spletne ankete Jeziki v Sloveniji in slovenščina zunaj nje (Gliha Komac, Kozina 2017; v nadaljevanju eAnketa 2017), prikazujemo njeno udejanjanje. Interpretacija vključuje aktualna spoznanja o življenju, delovanju in organizaciji slovenske jezikovne skupnosti na območju, »ki zaradi svojega posebnega položaja v osrčju Evrope predstavlja zanimiv primer večkulturne in večjezične družbe« (Bogatec, Vidau 2017: 9).

2 Zgodovinska umestitev in pravni okviri

Slovenska jezikovna skupnost je na skrajnem severovzhodnem robu Republike Italije tradicionalno prisotna. Skrb za zaščito manjšinskih skupnosti na območju italijanske države je bila sicer zabeležena že v 6. členu italijanske ustave (1948), a enotna in učinkovita ureditev tako na državni kot tudi na deželni ravni sega v začetek 21. stoletja. Slovenska jezikovna skupnost na Tržaškem in Goriškem je dobila potrditev v okviru posebnega statuta Londonskega sporazuma leta 1954 (določene pravice so izhajale iz anglo-ameriške Zavezniške uprave 1945–1954) ter pozneje leta 1975 z Osimskimi sporazumi med Italijo in Socialistično federativno republiko Jugoslavijo.² Prisotnost slovenske jezikovne skupnosti na Videmskem je bila priznana s krovnim državnim zakonom št. 482 iz leta 1999 o zaščiti zgodovinskih manjšin (Predpisi o varstvu zgodovinskih jezikovnih manjšin/Norme in materia di tutela delle minoranze linguistiche storiche), pri čemer so bili slovenski jezik in njegove zemljepisne različice na tem območju (poleg rezijanskega, nadiškega in terskega narečja tudi ziljsko narečje v Kanalski dolini) zaščiteni z državnim zakonom št. 38 iz leta 2001 (Zakonska določila za zaščito slovenske jezikovne manjšine v deželi Furlaniji - Julijski krajini/Norme a tutela della minoranza linguistica slovena della regione Friuli – Venezia Giulia) ter pozneje na deželni ravni z zakonom št. 26 iz leta 2007 (Deželna določila za zaščito slovenske jezikovne manjšine). Šele ta pravni okvir, kot ugotavlja Vidau (2017: 51), »zagotavlja narodni skupnosti kulturno avtonomijo, ki je osredotočena predvsem na javno rabo slovenskega jezika, na izobraževalni sistem tako s slovenskim učnim jezikom kot dvojezični in na avtonomno organizacijsko strukturo na kulturnem in gospodarskem področju, kar so temeljni dejavniki za ohranjanje in razvoj manjšinske skupnosti«.

K nadaljnji skrbi za slovenske narodne manjšine v sosednjih državah ter pospeševanju »stikov z domovino« se je v 5. členu ustave leta 1991 – podobno kot že prej SFRJ – zavezala tudi Republika Slovenija. Leta 2006 je skrb podrobneje razčlenila

druge manjšine so bili tudi Slovenci v Italiji v obdobju formiranja modernih unitarnih držav in klasičnega nacionalizma (1789–1945) potencialni dejavnik meddržavnega konflikta, postali v obdobju uveljavljanja evropskih integracijskih procesov (1945–2005) potencialni dejavnik meddržavnega povezovanja in naposled v obdobju sočasnega uveljavljanja globalnih in lokalnih teženj (po l. 2005) dejavnik regionalne družbene integracije.«

- 2 Republika Slovenija je z mednarodnim pravnim aktom – izmenjavo not – postala pravna naslednica Osimskih sporazumov, pri čemer ob njeni vključitvi v Evropsko unijo tako Osimski sporazumi kot tudi drugi dvostranski sporazumi z Italijo ostajajo v veljavi.

z Zakonom o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja (ZORSSZNM), problematika pa je z različnih zornih kotov umeščena tudi v posamezne področne zakone, npr. Zakon o Radioteleviziji Slovenija (ZRTVS-1) (1., 3., 4. in 13. člen), in programske dokumente, npr. Strategija odnosov Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja (2016) idr.

Pomembno izhodišče predstavljata temeljna evropska dokumenta, ki ščitita manjšinske pravice (Okvirna konvencija za varstvo narodnih manjšin) in manjšinske oz. regionalne jezike (Evropska listina o regionalnih ali manjšinskih jezikih – ELRMJ). Čeprav Italija slednje še ni ratificirala, so njeni predstavniki sodelovali pri sprejemanju vrste za evropske manjšinske skupnosti pomembnih določil.³

3 Uporabniki slovenskega jezika v Italiji o svojih jezikovnih praksah, rabah in stališčih: eAnketa 2017

V prispevku je predstavljenih zgolj nekaj izbranih poudarkov: izpričana jezikovna znanja, aktualne jezikovne prakse in rabe (skozi spremljanje in soustvarjanje različnih medijev ter različne govorne položaje) ter mnenja in stališča (slovenščina kot identifikacijski element slovenske skupnosti, celovitost in dejansko uresničevanje obstoječe zakonske zaščite, odnos do slovenskega jezika) uporabnikov slovenskega jezika v Italiji, anketirancev vseslovenske eAnkete 2017.⁴

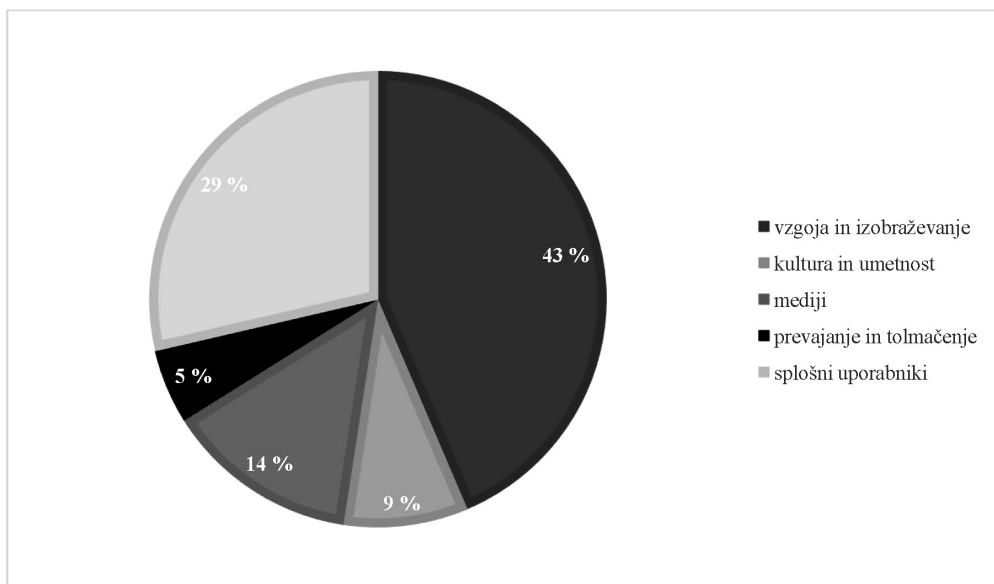
3.1 Opis vzorca

V vseslovenski eAnketi 2017 je sodelovalo 255 uporabnikov slovenskega jezika v Italiji (tj. 4,4 % v anketi zajetega vzorca).⁵ Od tega se jih je 227 podrobneje opredelilo, in sicer 71 % kot specializirani in 29 % kot splošni uporabniki (gl. Graf 1). Med specializiranimi uporabniki, tj. med tistimi, ki se z jezikom tudi tako ali drugače profesionalno ukvarjajo, npr. med učitelji in drugimi pedagoškimi delavci, medijskimi delavci, zaposlenimi v gledališču, prevajalci in tolmači ipd., je bila slaba polovica zaposlenih v vzgoji in izobraževanju (43 % celotnega vzorca), posebej pa velja izpostaviti skupino medijskih delavcev (14 %), tj. urednikov in novinarjev slovenskih medijev v Italiji, ki pomembno soustvarjajo védenje in mnenje o življenju slovenske skupnosti v Italiji.

3 Republika Italija je ELRMJ podpisala že 26. 6. 2000. Zadnja obravnava dokumenta v italijanskem senatu na pobudo italijanske senatorke Elene Testor (Forza Italia) je bila 20. 2. 2020. Ob tej priložnosti je kratek, a zelo temeljit povzetek prizadevanj predstavil Bojan Brezigar, strokovnjak svetovalnega odbora za jezikovne manjšine Oddelka za regionalna vprašanja in avtonomijo, dolgoletni urednik *Primorskega dnevnika* (prim. https://www.radioradicale.it/scheda/599034/litalia-e-la-ratifica-della-carta-europea-delle-lingue-regionali-o-minoritarie-20-anni?fbclid=IwAR2gW2JeRLuwNTHmZoJwZ4mTEE7R68TAP2C1r7P-BvMXMcYGBrXE_OcwA).

4 Za v spletni eAnketi 2017 zbrano gradivo med uporabniki slovenskega jezika v Italiji gre posebna zahvala Slovenskemu raziskovalnemu inštitutu (SLORI) in Uradu Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu (Gliha Komac 2017: 8).

5 Gre za statistično relevantno in primerljivo razmerje s siceršnjim številom oz. deležem uporabnikov slovenskega jezika v Italiji (po podatkih, dostopnih na spletnih straneh gov.si 23. 7. 2020, okoli 80.000; prim. www.gov.si/teme/slovinci-v-italiji/).

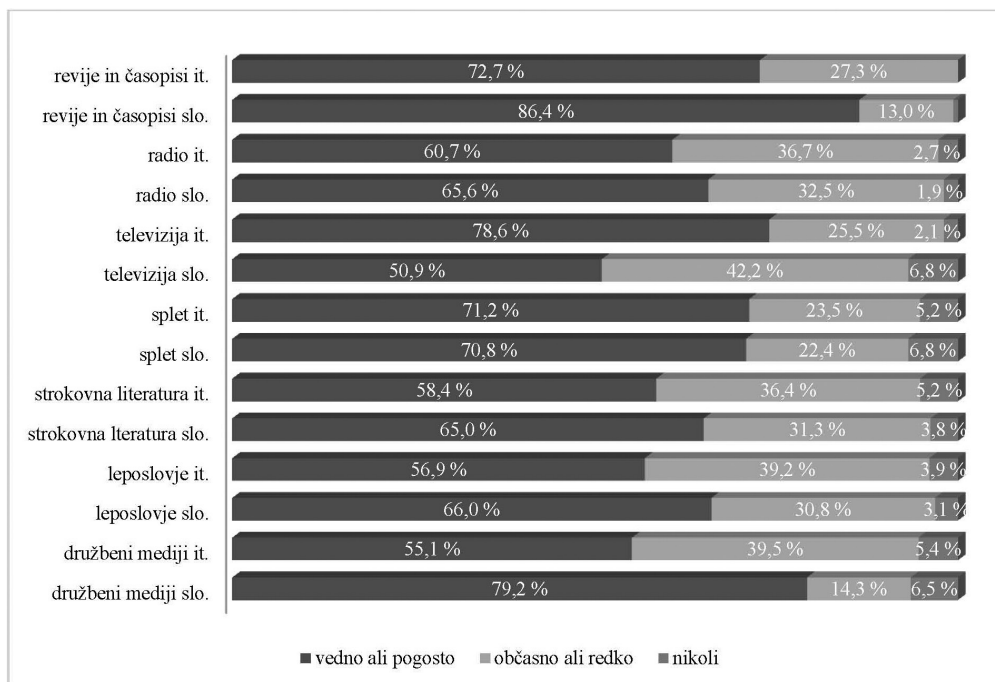

Graf 1: Uporabniki slovenskega jezika v Italiji glede na področje delovanja (eAnketa 2017; N = 227).

3.2 Jezikovna znanja, prakse in rabe

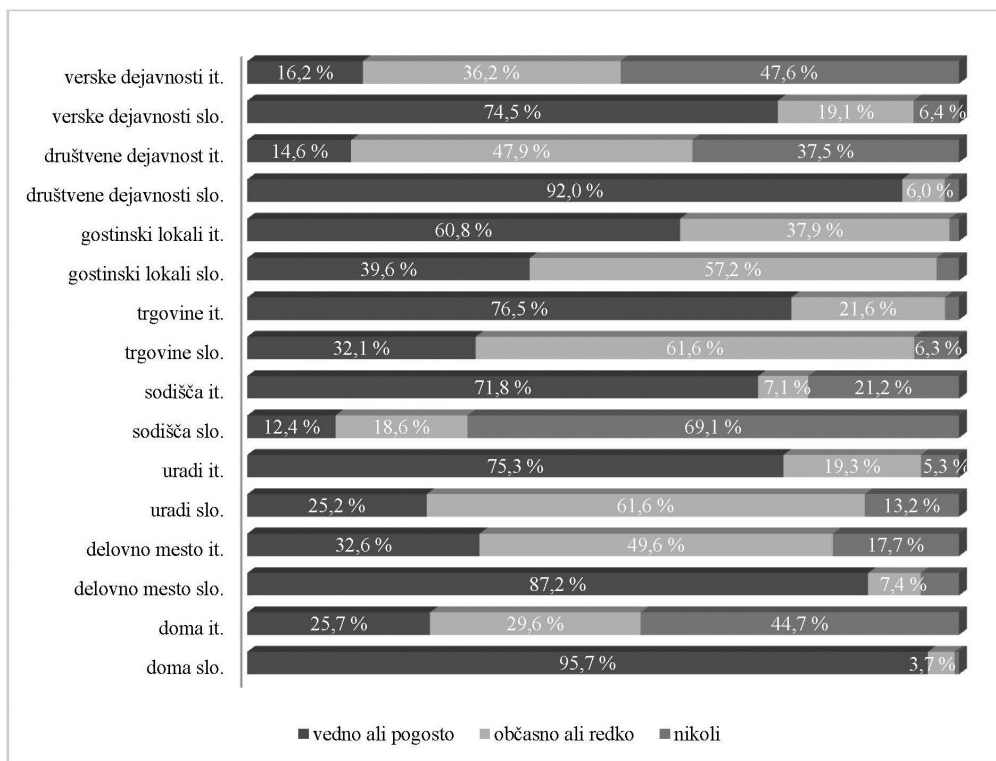
Večina anketirancev je slovenski jezik usvojila že v zgodnjem otroštvu (190; 89 %), pri čemer jih je bilo najmanj 31 % (67) slovensko-italijansko dvojezičnih (hkrati so usvajali slovenski in italijanski jezik). Večina je danes dvo- ali večjezična (98 %), pri vsakdanjem sporazumevanju pa poleg slovenščine in italijanščine uporabljajo tudi druge jezike.

Kar zadeva spremljanje medijev v slovenskem in italijanskem jeziku, večina medije v slovenskem jeziku spremlja, najpogosteje revije in časopise (86 %), pogosto radio (66 %), nekoliko redkeje televizijo (51 %). Pogosto v roke vzamejo tudi leposlovje (66 %) in strokovno literaturo (65 %) v slovenskem jeziku (gl. Graf 2). Revije in časopise v italijanskem jeziku v primerjavi s slovenskimi spremljajo nekoliko redkeje, podobno velja za strokovno literaturo. Pri leposlovju je opazno višje število tistih, ki ga vedno berejo v slovenskem jeziku. Zelo podobna so razmerja pri spremljanju radijskih programov, pri televiziji pa se razmerje spremeni v prid pogostosti spremljanja TV-programov v italijanskem jeziku. Razmerje pri spremljanju medijev prek spleta je približno izenačeno. Prek družbenih omrežij se opazno velik delež anketirancev vedno ali pogosto (79 %, od tega kar 36 % vedno) sporazumeva v slovenskem jeziku.

Graf 2: Spremljanje medijev (tisk: revije in časopisi, strokovna literatura, leposlovje; radio; televizija) in sporazumevanje prek družbenih medijev v slovenskem in italijanskem jeziku (eAnketa 2017).

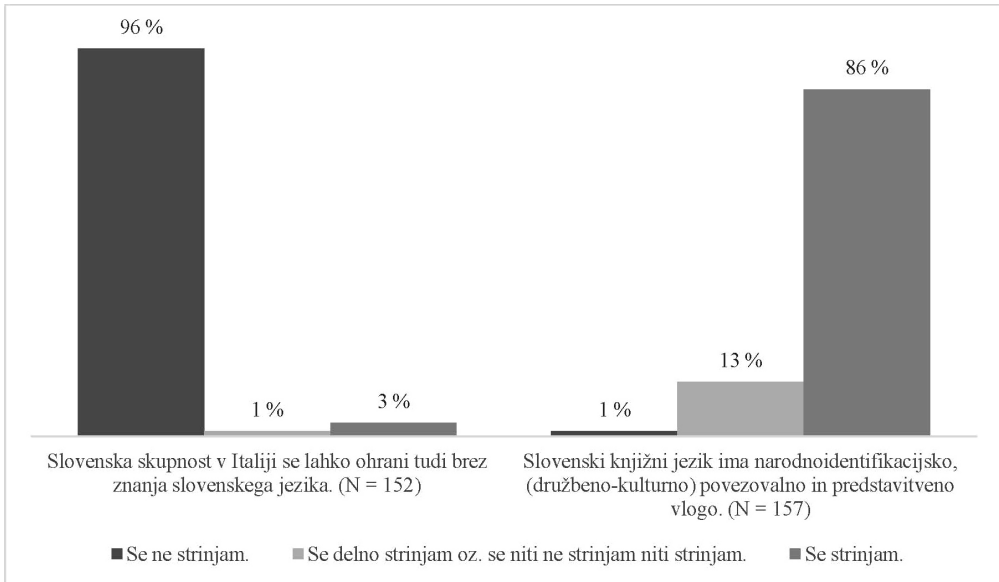
Kako je z rabo slovenskega jezika v različnih govornih položajih? Večina slovenski jezik vedno ali pogosto uporablja zlasti doma (96 %), na delovnem mestu (87 %) in pri društvenih dejavnostih (92 %), izstopa zgolj občasna ali redka uporaba na uradih (62 %), tudi za trgovine je značilna občasna ali redka raba (62 %), nekoliko pogostejša, a vendarle prevladujoča občasna ali redka raba, je značilna za gostinske lokale (gl. Graf 3). Verske dejavnosti večina spremlja v slovenskem jeziku (75 %; opazen delež anketirancev – več kot 25 % – je pri tej kategoriji tako za slovenski kot italijanski jezik izbral možnost *Nimam odgovora*). Kar zadeva sodišča, večina anketirancev z njimi nima prav veliko opravka (tretjina jih je v obeh primerih izbrala možnost *Nimam odgovora*), opazna večina pa se sicer na sodiščih vedno ali pogosto sporazumeva v italijanščini (72 %) oz. redko ali nikoli v slovenščini (69 %). Raba italijanskega jezika prevladuje tudi na uradih (italijanščino tam vedno ali pogosto uporablja kar 75 % anketirancev), v trgovinah (kar 76 % jo tam uporablja vedno ali pogosto) in v gostinskih lokalih (61 %).

Graf 3: Raba slovenskega in italijanskega jezika v različnih govornih položajih (eAnketa 2017).

3.3 Stališča

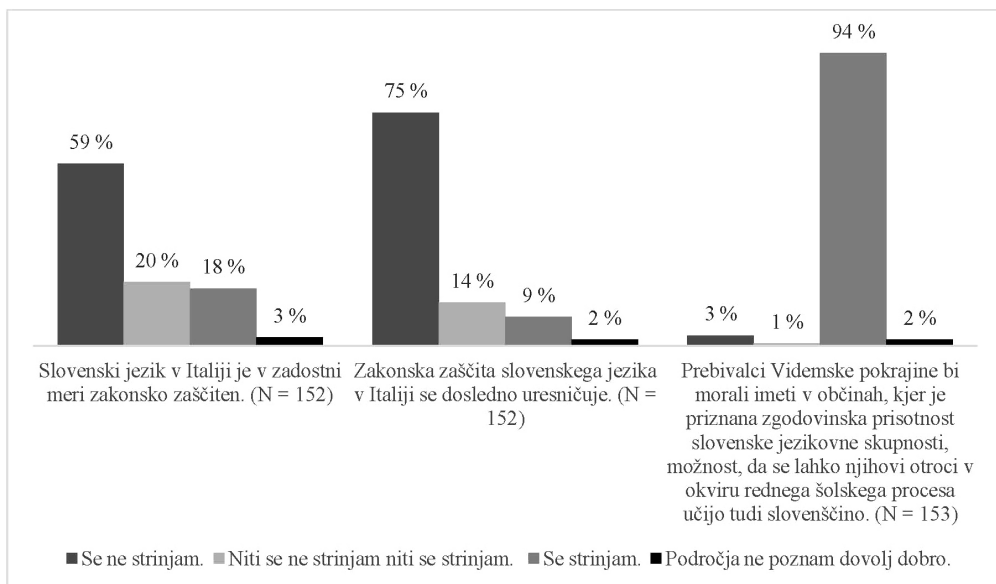
Anketiranci kot ključni identifikacijski element slovenske skupnosti prepoznavajo slovenski jezik, saj se večina (96 %) s trditvijo, da se slovenska skupnost v Italiji lahko ohrani tudi brez znanja slovenskega jezika, ne strinja (gl. Graf 4). Podobno kažejo izpričana stališča ob trditvi o narodnoidentifikacijski, (družbeno-kulturni) povezovalni in predstavitveni vlogi slovenskega knjižnega jezika, s katero se je večina anketirancev strinjala (86 %), opazen delež le delno (13 %), dober odstotek pa jo je zavrnil. Zapisano poudarja edini komentar k tej trditvi: »Politiki, kulturniki, gospodarstveniki, ki nas predstavljajo, bi morali vedno, ko so v tujini in ko sprejemajo tuje goste, najprej pozdraviti v slovenskem jeziku.«

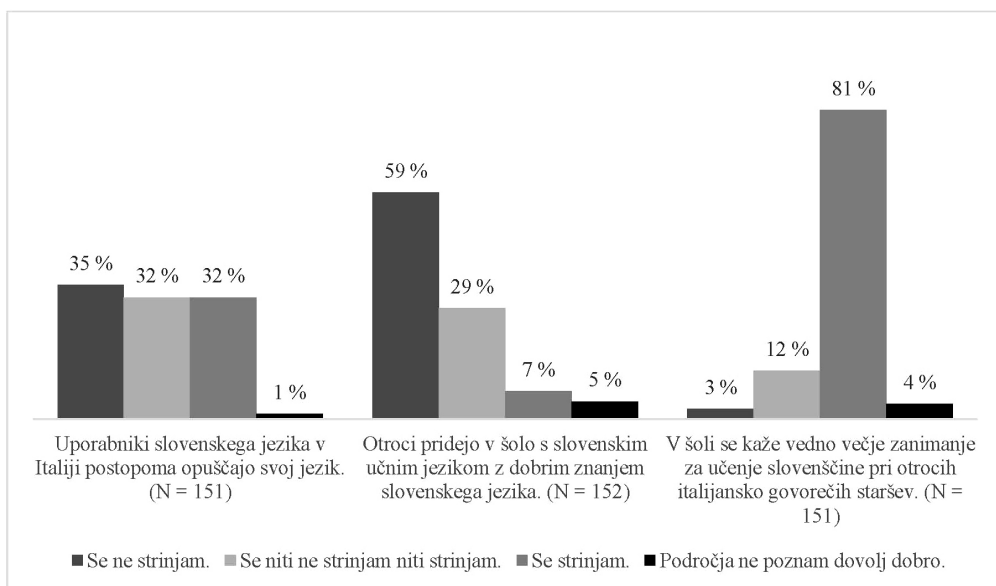
Graf 4: Sloveščina kot ključni identifikacijski element slovenske skupnosti (eAnketa 2017).

Slovenski jezik v Italiji kar po mnenju 58 % anketirancev ni v zadostni meri zakonsko zaščiten (20 % glede tega ni povsem prepričanih), pa tudi zakonska zaščita slovenskega jezika v Italiji se po mnenju večine (75 %) ne uresničuje dosledno (gl. Graf 5). Zavedajoč se problematike odsotnosti sistematičnega financiranja pouka v Kanalski dolini (Gliha Komac 2018: 75, 79; 2019: 100–101) in širše na Videmskem (Šekli 2018: 89; Zuljan Kumar 2018: 117–118; Ježovnik 2018: 98) ter občasnih trditvev, da so lokalne različice slovenskega jezika na Videmskem povsem samostojen slovanski (in ne slovenski) jezik (prim. izjavo Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU Zakaj je nadiško narečje v Italiji slovensko narečje 2020), je bila dana v presojo tudi trditvev »Prebivalci Videmske pokrajine bi morali imeti v občinah, kjer je priznana zgodovinska prisotnost slovenske jezikovne skupnosti, možnost, da se lahko njihovi otroci v okviru rednega šolskega procesa učijo tudi sloveščino«. Kar 94 % anketirancev je trditvi pritrdilo.

Graf 5: Zakonska zaščita slovenskega jezika v Italiji in zagotavljanje systemskega pouka slovenščine na Videmskem (eAnketa 2017).

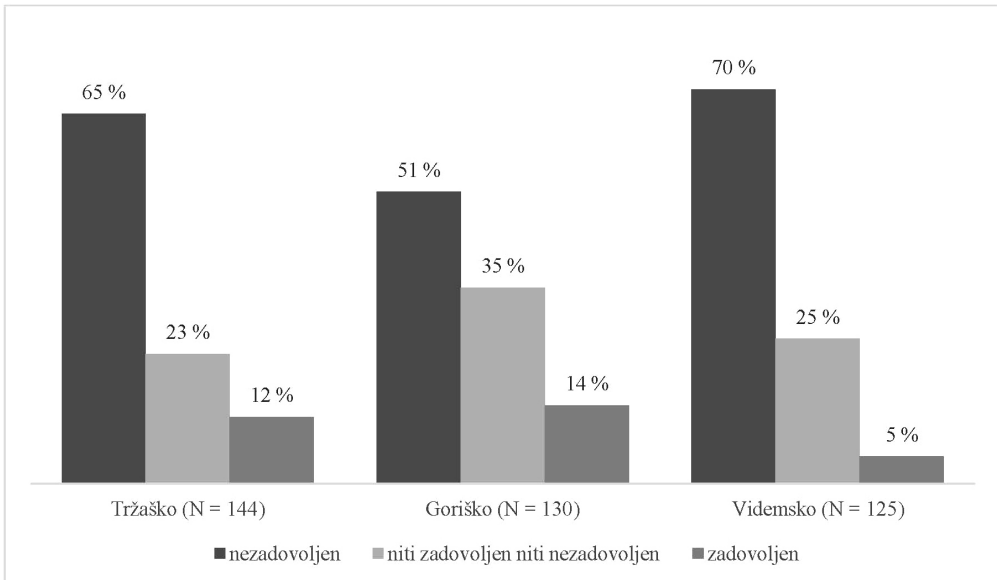

Graf 6: Splošna stališča o znanju slovenskega jezika med uporabniki slovenskega jezika v Italiji (eAnketa 2017).

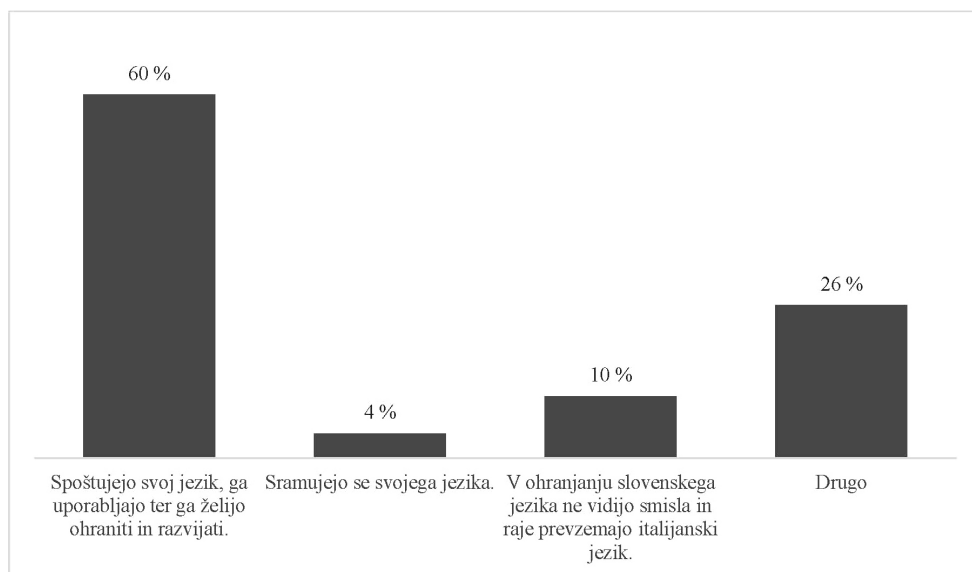
S trditvijo, da uporabniki slovenskega jezika v Italiji slovenski jezik postopoma opuščajo, se 35 % anketirancev strinja, po 32 % pa jih ali ni prepričan ali pa se s trditvijo ne strinjajo (gl. Graf 6). Poveden je zlasti komentar, da »[u]porabniki slovenskega

jezika v Italiji svojega jezika ne opuščajo, marveč ga prilagajajo okolici«. Večina (59 %) meni, da otroci pridejo v šolo s slovenskim učnim jezikom s slabim znanjem slovenskega jezika. Trditev je nujno razumeti večplastno, povezano z ugotovitvijo, da večina (kar 81 %) ugotavlja, da se v šoli kaže vedno večje zanimanje za učenje slovenščine pri otrocih italijansko govorečih staršev. Glede na zapisane komentarje je znanje otrok ob prihodu v šolo odvisno zlasti od družin, iz katerih izhajajo: »Če so iz slovenskih družin, je njihovo znanje dobro; če so iz mešanih družin, je njihovo znanje zelo različno, odvisno tudi od tega, ali je slovenski oče ali mama; če pa so iz italijanskih družin, je njihovo znanje nezadostno ali ga sploh ni.«

Za uporabnejši pregled bi bilo sicer nujno preveriti situacijo po posameznih občinah in kot možni odgovor dodati oceno *Ne poznam*, so pa dobljeni rezultati povedni in povezani z izpričanimi jezikovnimi praksami na uradih (prim. z Grafom 3). Iz anketnih odgovorov je mogoče razbrati, da so uporabniki slovenskega jezika z zagotavljanjem sporazumevanja v slovenskem jeziku na uradih in javnih ustanovah zelo nezadovoljni (povsod je izpričani delež nezadovoljstva več kot 50 %), najslabše pa je stanje na Videmskem, kjer je zadovoljnih le slabih 5 % anketirancev (gl. Graf 7). Med komentarji izstopata poudarka, ki ju najbolje povzamejo izbrani komentarji: a) »Zagotavljanje slovenščine je odvisno tudi od tistih, ki jim je dvojezičnost namenjena« oz. »Sami premalo zahtevamo« (ljudje storitev v slovenščini ne zahtevajo, ker tega niso vajeni ali pa bi jim to zaradi odsotnosti delavca vzelo več časa in bi se npr. za opravljeno storitev morali vrniti naslednji dan), b) »Zagotavljanje dvojezičnosti na Goriškem je v zametkih, na Videmskem pa sploh ne moremo govoriti o dvojezičnosti na javnih ustanovah«.

Graf 7: Zadovoljstvo uporabnikov slovenskega jezika s storitvami v slovenskem jeziku na uradih in javnih ustanovah na Videmskem, Tržaškem in Goriškem (eAnketa 2017).

Graf 8: Odnos do slovenskega jezika med uporabniki slovenskega jezika v Italiji (eAnketa 2017, N = 146).

Kakor do vseh intimnih stvari, je odnos do jezika zelo kompleksen, kar se je izkazalo tudi pri odgovorih na vprašanje »Kakšen je po vašem mnenju odnos uporabnikov slovenskega jezika do slovenskega jezika v Italiji?« (gl. Graf 8). Večina (60 %) je sicer izbrala možnost, da »[s]poštujejo svoj jezik, ga uporabljajo ter ga želijo ohraniti in razvijati«, vendar med komentarji prevladuje mnenje, da je odgovor na to vprašanje nujno sestavljen in vsebuje vse tri komponente, izbira pa je predvsem stvar uporabnosti: »Težko izberem en sam odgovor, kakor kdo ... Mislim, da se večina uporabnikov ne ukvarja z odnosom do slovenščine, ampak izmenično uporabljajo zdaj enega zdaj drugega – največkrat pa mešanico obeh. Občutek sramu pa zlasti na Tržaškem in Goriškem izginja.«

4 Zaključek

Uporabniki slovenskega jezika v Italiji, katerih stališča, jezikovne prakse in rabe so predstavljeni v prispevku, živijo na Videmskem, Tržaškem in Goriškem, kjer bi se glede na zakonske podlage lahko sporazumevali tudi v slovenskem jeziku. A zastavljeni pravni okvir in njegovo poznavanje se le počasi udejanjata (Graf 3). Kot pravi Vidau (2017:54), ne gre pozabiti, da to zahteva tudi »aktivno državljansko vlogo pri uživanju pravic s strani pripadnikov slovenske narodne skupnosti«.

Izbrani poudarki iz eAnkete 2017 kažejo, da anketirani vzorec razpolaga z zelo dobrim znanjem slovenskega jezika, ki ga vedno ali vsaj pogosto uporablja doma, na delovnem mestu ali pri društvenih in verskih dejavnostih. Pri nakupovanju ali koriščenju gostinskih storitev že pogosteje uporabljajo italijanščino, prevladujoča ali celo izključna pa je raba italijanščine na uradih in sodiščih (Graf 2). Podatek dodatno

potrdi informacija o zelo nizki stopnji zadovoljstva s storitvami v slovenskem jeziku na uradih in javnih ustanovah (Graf 7). Očitna je torej potreba po več priložnostih in možnostih sporazumevanja na tem področju, pri čemer je bilo opozorjeno tako na pomanjkljivo usposobljenost zaposlenih kot na premajhno zavedanje o možnosti sporazumevanja v slovenskem jeziku nasploh.

Uporabniki slovenskega jezika po podatkih eAnkete 2017 redno spremljajo medije v slovenskem jeziku, zlasti tiskane (Graf 2). Gledanost televizijskih programov v slovenskem jeziku je opazno nižja (42 % občasno, 7 % nikoli) – o razlogih bi veljalo razmisliti. Podatek o zelo pogostem sporazumevanju v slovenskem jeziku prek družbenih medijev kaže na moč in vlogo, ki jo imajo ti v sodobnem času, ter bi jo veljalo v prihodnje še bolje izkoristiti.

Na več mestih je mogoče opaziti poudarek na kompleksnosti razmerij do slovenskega jezika: usvojeno in privzgojeno intimno občutenje (ki je prav zato toliko bolj sestavljeno) se v vsakdanjem življenju sooča s pragmatičnostjo izbire.

eAnketa 2017 je bila sicer opravljena poleti 2017, v zadnjih dveh letih pa je bilo na tem področju narejenih kar nekaj korakov, katerih uspešnost se bo še izkazala, leta 2018 je npr. začel v polni sestavi delovati Centralni urad za slovenski jezik pri Avtonomni deželi Furlaniji - Julijski krajini, od leta 2019 je dejavna posebna Pravna služba za jezikovne pravice (zajezik.eu), v okviru Slovenskega raziskovalnega inštituta v Italiji (SLORI) se je leta 2019 »oblikovala Delovna skupina za jezik, ki nudi strokovno pomoč pri načrtovanju jezikovnih strategij in politik, pa tudi vrsto storitev na področju svetovanja, izobraževanja, priprave gradiva, lektoriranja, raziskovanja, promocije in drugih oblik jezikovne podpore skupnosti« (prim. www.slori.org/jezik/) ipd.

Čeprav so se že leta 2017 na Drugi deželni konferenci o zaščiti slovenske jezikovne manjšine (Janežič, Jagodic 2017)⁶ osredinili na neposredno evalvacijo zakona in ukrepov ter jezik in politično participacijo, bodo na pomladanski konferenci leta 2021 teme gotovo zelo podobne, le poudarki bodo nekoliko drugačni, npr. brez problematike pouka slovenskega jezika v Kanalski dolini verjetno ne bo šlo.

Ključna namreč ostaja izdelana in domišljena strategija nadaljnjega življenja in dela slovenske skupnosti v Italiji, ki pa naj vključuje in izhaja iz dejanskih potreb in praks uporabnikov, pri čemer je pomemben proaktiven pristop, ki bo omogočal ohranjanje in razvijanje znanja slovenskega jezika, predvsem pa ozaveščal in omogočal priložnosti za njegovo rabo.

Viri in literatura

- BOGATEC, Norina, VIDAU, Zaira (ur.), 2017: *Skupnost v središču Evrope. Slovenci v Italiji od padca Berlinskega zidu do izzivov tretjega tisočletja*. Trst: SLORI, ZTT.
- BUFON, Milan, 2017: »Neznosna lahkost« manjšinski in Slovencev v Italiji. Norina Bogatec, Zaira Vidau (ur.): *Skupnost v središču Evrope. Slovenci v Italiji od padca Berlinskega zidu do izzivov tretjega tisočletja*. Trst: ZTT, SLORI. 14–20.

6 Namen deželne konference je preverjanje implementacije ukrepov in zbiranje predlogov v zvezi s prilagajanjem ukrepov glede na potrebe in opredelitive smernic.

- GLIHA KOMAC, Nataša (ur.), 2017: *Ciljni raziskovalni projekt Jezikovna politika Republike Slovenije in potrebe uporabnikov: raziskovalno poročilo*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU idr.
- GLIHA KOMAC, Nataša, 2018: Slovenski jezik v Kanalski dolini. Andreja Žele, Matej Šekli (ur.): *Slovenistika in slavistika v zamejstvu – Videm*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije (Zbornik Slavističnega društva Slovenije, 28). 67–81.
- GLIHA KOMAC, Nataša, 2019: Slovenska jezikovna skupnost na Tromeji: potenciali in stvarnost (izbrani vidiki). Štefan Čok, Anja Škarabot (ur.): *Zamejski, obmejni, čezmejni. Slovenci v Furlaniji - Julijski krajini deset let po vstopu Slovenije v šengensko območje*. Trst: Slovenski raziskovalni inštitut. 99–102.
- GLIHA KOMAC, Nataša, KOZINA, Jani (ur.), 2017: *Jeziki v Sloveniji in slovenščina zunaj nje: anketni vprašalnik*. Ljubljana: ZRC SAZU.
- JANEŽIČ, Adriana, JAGODIČ, Devan, 2017: *Druga deželna konferenca o zaščiti slovenske jezikovne manjšine*. Trst: Slovenski raziskovalni inštitut.
- JEŽOVNIK, Janoš, 2018: Slovenski jezik v Terskih dolinah. Andreja Žele, Matej Šekli (ur.): *Slovenistika in slavistika v zamejstvu – Videm*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije (Zbornik Slavističnega društva Slovenije, 28). 95–107.
- ŠEKLI, Matej, 2018: Slovenski jezik v Režiji. Andreja Žele, Matej Šekli (ur.): *Slovenistika in slavistika v zamejstvu – Videm*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije (Zbornik Slavističnega društva Slovenije, 28). 82–94.
- VIDAU, Zaira, 2017: Pravni okvir zaščite slovenske narodne skupnosti v Italiji. Norina Bogatec, Zaira Vidau (ur.): *Skupnost v središču Evrope. Slovenci v Italiji od padca Berlinskega zidu do izzivov tretjega tisočletja*. Trst: ZTT, SLORI. 50–55.
- Zakaj je nadiško narečje v Italiji slovensko narečje. Strokovno mnenje Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, 2020. *Jezikoslovni zapiski* XXVI/1. 219–223.
- ZULJAN KUMAR, Danila, 2018: Slovenski jezik v Nadiških dolinah. Andreja Žele, Matej Šekli (ur.): *Slovenistika in slavistika v zamejstvu – Videm*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije (Zbornik Slavističnega društva Slovenije, 28). 108–121.

Prispevek je nastal s pomočjo gradiva, zbranega v okviru CRP-a V6-1647 Jezikovna politika Republike Slovenije in potrebe uporabnikov (2016–2017), v programu P6-0038 Slovenski jezik v sinhronem in diahronem razvoju (2009–2021), ki ga financira ARRS.